

ΟΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ (ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ) ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

2.1 Η Έννοια των Λογιστικών Καταστάσεων

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η χρηματοοικονομική λογιστική εφαρμόζεται από τις επιχειρήσεις με κύριο σκοπό την παροχή πληροφοριών. Ωστόσο, εκείνο που πρέπει να διευκρινισθεί είναι ότι χρησιμοποιείται κυρίως για την ενημέρωση των τρίτων προσώπων, που επιθυμούν να έχουν μία εικόνα της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης και, λιγότερο, για την ενημέρωση της διοίκησης της επιχείρησης, η οποία έχει πρόσβαση σε ότι είδους λογιστική πληροφόρηση επιθυμεί. Μέσω της δημοσίευσης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, οι οποίες αποτελούν και το τελικό προϊόν της χρηματοοικονομικής λογιστικής, το ευρύ κοινό έχει τη δυνατότητα της άμεσης πρόσβασης σε όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, σχετικές με την επιχείρηση.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις που καταρτίζονται από τις οικονομικές μονάδες¹ είναι οι εξής:

1. Ισολογισμός.
2. Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης.
3. Κατάσταση Συνολικών Αποτελεσμάτων Χρήσης.

1. Οι εταιρίες που δεν είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας, πρέπει να δημοσιεύουν τις τέσσερις καταστάσεις, δηλαδή τον ισολογισμό, την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως, τον πίνακα διάθεσης των αποτελεσμάτων και το προσάρτημα.

4. Πίνακας Διάθεσης των Αποτελεσμάτων.
5. Κατάσταση Ταμειακών Ροών.
6. Κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων.
7. Προσάρτημα.

Επειδή το συγκεκριμένο βιβλίο είναι εισαγωγικό στη χρηματοοικονομική λογιστική και προσπαθεί να βοηθήσει τον αναγνώστη να κάνει τα πρώτα του βήματα σ' αυτόν τον επιστημονικό κλάδο, θα ασχοληθεί, σε αρκετό βάθος, κυρίως με τις δύο βασικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις, δηλαδή τον ισολογισμό και την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως και λιγότερο με τις υπόλοιπες, οι οποίες θα αποτελέσουν αντικείμενο βαθύτερης ανάλυσης σ' επόμενο βιβλίο, αυτό της προχωρημένης λογιστικής.

2.1.1 Λογιστικές (Χρηματοοικονομικές) πληροφορίες

Η παρουσίαση και δημοσίευση των παραπάνω καταστάσεων στο ευρύ κοινό απαιτεί την ύπαρξη των χαρακτηριστικών, τα οποία αναφέρθηκαν εκτενώς στο πρώτο κεφάλαιο, έτσι ώστε ο τρίτος ενδιαφερόμενος να αντλεί πλήρη και αντικειμενική πληροφόρηση. Επομένως, θα πρέπει να ισχύουν τα βασικά τουλάχιστον χαρακτηριστικά που είναι τα εξής:

1. Οι λογιστικές πληροφορίες πρέπει να παρέχονται έγκαιρα στους χρήστες (Timeliness).
2. Οι λογιστικές πληροφορίες πρέπει να είναι σχετικές για λήψη επενδυτικών ή άλλων αποφάσεων (Relevance).
3. Οι λογιστικές πληροφορίες πρέπει να είναι αντικειμενικές (Objectivity).
4. Οι λογιστικές πληροφορίες πρέπει να είναι έγκυρες (Reliability).

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να τονισθεί, ότι υπάρχουν δύο βασικοί περιορισμοί στην παροχή πλήρους και αντικειμενικής πληροφόρησης. Ο πρώτος περιορισμός δημιουργείται επειδή πολλές φορές στην κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων εισχωρούν προσωπικές εκτιμήσεις της διοίκησης, όπως είναι η ωφέλιμη διάρκεια των παγίων μέσω δράσης (περιουσιακών στοιχείων) της οικονομικής μονάδας ή το ύψος των επισφαλών απαιτήσεων αυτής. Ο δεύτερος περιορισμός αφορά την μη αναγνώριση συγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, όπως η φήμη της, το πελατολόγιό της, το μορφωτικό επίπεδο του προσωπικού της κ.ά., διότι δεν έχουν περιέλθει στην κυριότητα της μετά από συναλλαγή και δεν έχουν αποτιμηθεί.

Οι χρήστες των οικονομικών πληροφοριών της χρηματοοικονομικής λογιστικής, όπως ήδη αναφέραμε στο πρώτο κεφάλαιο, πέρα από την ίδια τη διοίκηση της οικονομικής μονάδας, είναι κυρίως **τρίτα πρόσωπα**, που όμως ενδιαφέρονται για τη χρηματοοικονομική κατάσταση της τελευταίας. Μερικά παραδείγματα τέτοιων ενδιαφερομένων είναι τα παρακάτω:

- Οι φορείς (μέτοχοι, εταίροι) της οικονομικής μονάδας που δεν μετέχουν στη διοίκηση.
- Οι διοικήσεις ανταγωνιστικών οικονομικών μονάδων.
- Τα πιστωτικά ιδρύματα.
- Οι μελλοντικοί επενδυτές.
- Οι διάφορες κρατικές υπηρεσίες.
- Οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές.
- Οι προμηθευτές της επιχείρησης.
- Τα εθνικά και διεθνή χρηματιστήρια.
- Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις.
- Οι εργαζόμενοι στις οικονομικές μονάδες.
- Το ευρύ κοινό (καταναλωτές, οργανώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος κ.ά).

2.2 Ισολογισμός της Οικονομικής Μονάδας

Το κεφάλαιο αυτό θα ασχοληθεί με τα τρία μέρη της περιουσιακής κατάστασης μίας οικονομικής μονάδας, δηλαδή το ενεργητικό, την καθαρή θέση και τις υποχρεώσεις της, (εκτενής παρουσίαση των στοιχείων αυτών γίνεται σε επόμενο κεφάλαιο). Πιο απλά, θα μπορούσε κάποιος να πει, ότι το κεφάλαιο αυτό θα ασχοληθεί με τον πίνακα, που μας δίνει μία στατική εικόνα (δηλαδή εικόνα συγκεκριμένης χρονικής στιγμής) της οικονομικής κατάστασης της οικονομικής μονάδας. Η χρηματοοικονομική αυτή κατάσταση, η οποία παρουσιάζει οργανωμένα την περιουσία της επιχείρησης, καλείται Ισολογισμός. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονισθεί, πως ο συγκεκριμένος πίνακας παρουσιάζει μόνο την περιουσία της επιχείρησης και όχι το αποτέλεσμα, το οποίο αποκομίζει από την διαχείριση αυτής της περιουσίας. Δηλαδή, η διαχείριση της περιουσίας, με την οποία δημιουργούνται έσοδα, έξοδα κ.ά., που με τον συσχετισμό των οποίων προκύπτει το λογιστικό αποτέλεσμα (κέρδη ή ζημιές της λογιστικής χρονιάς), το οποίο πέτυχε η οικονομική μονάδα, εμφανίζεται σε άλλη κατάσταση, αυτή των αποτελεσμάτων χρήσης, η οποία παρατίθεται στη συνέχεια του κεφαλαίου αυτού. Με το σκεπτικό αυτό, η κατάσταση του Ισολογισμού ορίζεται ως εκείνη η χρηματοοικονομική κατάσταση, η οποία σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή και με βάση τις βασικές λογιστικές αρχές, εμφανίζει συνοπτικά και συγχρόνως σε ενιαίο νόμισμα, τα μέσα δράσης του ενεργητικού, τις υποχρεώσεις προς τρίτους και την καθαρή θέση μίας οικονομικής μονάδας.

2.2.1 Η βασική λογιστική ισότητα

Όποιος αναφέρεται στην περιουσιακή κατάσταση μίας οικονομικής μονάδας, αλλά και οποιουδήποτε φυσικού προσώπου, υποχρεωτικά πρέπει να απαντήσει σε δύο βασικά

ερωτήματα. Πρώτο, τι περιουσιακά στοιχεία έχει η οικονομική αυτή μονάδα για να διαχειριστεί (μέσα δράσης) και να αποκομίσει όφελος. Δεύτερο, που οφείλει την ύπαρξη αυτών των περιουσιακών στοιχείων. Αυτά προέρχονται από χρηματοδότηση (δανεισμό) τρίτων (οποιασδήποτε μορφής και συνεπώς πρέπει να τα επιστρέψει, κάποια στιγμή κατά την διάρκεια της λειτουργίας της) ή ανήκουν στην ίδια (συγκεκριμένα στους φορείς της, δηλαδή στους ιδιοκτήτες της, οπότε θα τα επιστρέψει μετά την λύση και εκκαθάρισή της). Η χρηματική αξία των περιουσιακών στοιχείων, που έχει στην διάθεση της κάθε οικονομική μονάδα, δεν μπορεί να είναι μικρότερη ή μεγαλύτερη από τις πηγές χρηματοδότησης τους, (δηλαδή τις πηγές προέλευσής τους), οι οποίες αναφέρθηκαν προηγούμενα.

Με τον όρο «**βασική λογιστική ισότητα**» γίνεται αναφορά στην οικονομική κατάσταση μίας επιχείρησης, η οποία παρουσιάζεται υπό μορφή μαθηματικής ισότητας, και κάνει εμφανές ότι τα μέσα δράσης μίας επιχείρησης είναι υποχρεωτικά ίσα με τις πηγές προέλευσής τους. Εδώ θα πρέπει να διευκρινισθεί ξανά, ότι με τον όρο *μέσα δράσης* εννοούνται τα μέσα εκείνα, τα οποία έχει στην κατοχή της η οικονομική μονάδα και χρησιμοποιώντας αυτά, προχωρεί σε εμπορικές πράξεις στην αγορά, στην οποία δραστηριοποιείται. Δηλαδή, με τα μέσα αυτά, η επιχείρηση ενεργεί στην αγορά της. Για τον λόγο αυτό, το σύνολο των μέσων δράσης ονομάζεται **ενεργητικό**. Τέτοια παραδείγματα είναι: τα κτίρια, τα μηχανήματα, τα μεταφορικά μέσα, τα αποθέματα, οι απαιτήσεις, τα χρεόγραφα, τα μετρητά που έχει στο ταμείο της, οι καταθέσεις όψεως κ.ά.

Όσον αφορά τις **πηγές προέλευσης** των μέσων δράσης (ή διαφορετικά **υποχρεώσεις** της οικονομικής μονάδας ή **παθητικό**) είναι αναγκαίο να τονισθούν τα δύο μέρη, τα οποία τις αποτελούν. Αυτά τα δύο μέρη είναι πρώτον η **καθαρή θέση ή ίδια κεφάλαια** (δηλαδή οι οικονομικές εισφορές, που έγιναν από τους φορείς της επιχείρησης, με οποιοδήποτε τρόπο και σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή της ζωής αυτής) και δεύτερο, οι **υποχρεώσεις προς τρίτους ή καθαρό παθητικό ή ξένα κεφάλαια** (που αφορούν χρηματοδότηση τρίτων προς την επιχείρηση, η οποία θα πρέπει να επιστραφεί σε αυτούς σε συγκεκριμένο χρόνο, συμβατικά καθορισμένο).

Δηλαδή τα **ίδια κεφάλαια** αφορούν ποσά, τα οποία ανήκουν στον (ή στους) φορείς (ιδιοκτήτη ή εταίρους ή μετόχους) της οικονομικής μονάδας και των οποίων η εισφορά έγινε είτε άμεσα, κατά την ίδρυση ή κατά την αύξηση κεφαλαίου της επιχείρησης, είτε, έμμεσα, από κέρδη της επιχείρησης. Με άλλα λόγια, με απόφαση των φορέων ή λόγω νομικής υποχρέωσης τους, μέρος των κερδών δεν διανεμήθηκαν στους δικαιούχους, αλλά παρέμειναν στην επιχείρηση με τη μορφή αποθεματικών κεφαλαίων. Αντίθετα, οι υποχρεώσεις προς τρίτους αφορούν χρηματοδότηση της επιχείρησης με μορφή δανεισμού, παροχής πιστώσεων, αποδοχής γραμματίων εισπρακτέων κ.ά., η οποία θα πρέπει να επιστραφεί στους δανειστές σε συγκεκριμένο χρόνο, που καθορίζεται από την μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών σύμβαση και πριν τη λύση και εκκαθάριση της επιχείρησης.

Τέλος πρέπει να τονισθεί ότι τα **ίδια κεφάλαια** και οι **υποχρεώσεις προς τρίτους** (καθαρό παθητικό) θεωρούνται υποχρεώσεις της οικονομικής μονάδας, διότι σε νομικό επίπεδο

δο, η επιχείρηση θεωρείται νομικό πρόσωπο, απόλυτα διακριτό από τους φορείς της, οι οποίοι είναι φυσικά πρόσωπα. Στην λογιστική επιστήμη, αυτός ο διαχωρισμός στηρίζεται στην βασική λογιστική αρχή της λογιστικής οντότητας ή λογιστικής μονάδας, στην οποία αναφερθήκαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο. Στην λογιστική πρακτική όμως, όπως και σε σημαντικό μέρος της λογιστικής βιβλιογραφίας, οι υποχρεώσεις προς τρίτους (δηλαδή το καθαρό παθητικό) αναφέρονται απλά ως υποχρεώσεις, συνήθως για λόγους απλοποίησης. Επειδή, ο αναγνώστης του βιβλίου αυτού θα βρίσκει σε δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις αυτή την απλοποίηση, θα την διατηρήσουμε σε κάποια παραδείγματά μας.

Επομένως η βασική λογιστική ισότητα εμφανίζεται ως εξής:

$$\begin{aligned} \text{Μέσα Δράσης} &= \text{Πηγές Προέλευσης Μέσων Δράσης} \\ &\quad \text{ή} \\ &\quad \text{Ενεργητικό} = \text{Παθητικό} \\ &\quad \text{ή} \\ \text{Ενεργητικό} &= \text{Ίδια Κεφάλαια (Καθαρή Θέση)} + \text{Υποχρεώσεις προς Τρίτους} \\ &\quad (\text{Καθαρό Παθητικό ή Ξένα Κεφάλαια ή απλά Υποχρεώσεις}) \\ &\quad \text{ή} \\ \text{Ίδια Κεφάλαια} &= \text{Ενεργητικό} - \text{Υποχρεώσεις προς Τρίτους} \end{aligned}$$

2.2.1.1 Προϋποθέσεις ένταξης στοιχείων στο Ενεργητικό και στα Ξένα Κεφάλαια

Όπως είδαμε προηγουμένως, το σύνολο των μέσων δράσης μίας οικονομικής μονάδας ονομάζεται ενεργητικό. Για να ενταχθούν όμως τα μέσα δράσης στο ενεργητικό μίας οικονομικής μονάδας πρέπει να πληρούν τις ακόλουθες 3 προϋποθέσεις:

1. Να ανήκουν κατά κυριότητα στην οικονομική μονάδα (ή έστω να έχει αναλάβει η οικονομική μονάδα το μεγαλύτερο μέρος των ωφελημάτων και των κινδύνων, που απορρέουν από αυτά).
2. Να έχουν περιέλθει στην κυριότητα της οικονομικής μονάδας μετά από κάποιο λογιστικό γεγονός (εμπορική συναλλαγή) και, επομένως, να μπορεί να προσδιοριστεί αντικειμενικά η τιμή τους.
3. Να μπορούν να χρησιμοποιηθούν άμεσα ή έμμεσα για την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών της οικονομικής μονάδας.

Ακόμη, θα πρέπει να τονισθεί πως παρά το γεγονός ότι, τόσο η εγχώρια, όσο και η διεθνής βιβλιογραφία ταυτίζει τα μέσα δράσης με τον όρο περιουσία, ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν είναι ακριβές, διότι:

- ▶ Υπάρχουν μέσα δράσης, τα οποία δεν αποτελούν περιουσιακά στοιχεία της οικονομικής μονάδας, απλώς θεωρούνται ως τέτοια, για πρακτικούς λόγους (όπως είναι τα κεφαλαιοποιηθέντα έξοδα) και εντάσσονται στο ενεργητικό.

- ▶ Υπάρχουν περιουσιακά στοιχεία, τα οποία όμως δεν πληρούν τις προϋποθέσεις ένταξής τους στο ενεργητικό και επομένως δεν μπορούμε να ενταχθούν σε αυτό, όπως είναι η φήμη και πελατεία.

Συνεπώς, βάσει του ανωτέρω σκεπτικού, η σωστή ονομασία των στοιχείων, τα οποία αποτελούν το ενεργητικό του ισολογισμού, είναι «μέσα δράσης», έστω και εάν χρησιμοποιείται συχνότατα ο όρος περιουσία, ακόμη και στο παρόν βιβλίο.

Όσον αφορά τις υποχρεώσεις προς τρίτους (καθαρό παθητικό) και αυτές πρέπει να πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις για να ενταχθούν στην οικονομική κατάσταση του ισολογισμού. Συγκεκριμένα πρέπει να πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- ▶ Θα πρέπει οπωσδήποτε να είναι υποχρεώσεις της οικονομικής μονάδας και όχι των φορέων της. Η προϋπόθεση αυτή στηρίζεται στην έννοια του νομικού προσώπου, καθώς και στην βασική λογιστική αρχή της λογιστικής οντότητας ή λογιστικής μονάδας.
- ▶ Θα πρέπει να είναι συνέπεια λογιστικού γεγονότος, έτσι ώστε να μπορεί να καθορίζεται η αξία τους αντικειμενικά.
- ▶ Να προβλέπεται στο μέλλον η αποπληρωμή τους με χρήμα ή άλλο ισοδύναμο.
- ▶ Να μπορούν να αποδοθούν σε χρηματικές μονάδες.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, μπορούμε πλέον να καταλάβουμε γιατί η κατάσταση του Ισολογισμού μπορεί να ορισθεί ως η χρηματοοικονομική κατάσταση, η οποία σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή και με βάση τις βασικές λογιστικές αρχές, εμφανίζει συνοπτικά και συγχρόνως σε ενιαίο νόμισμα, τα μέσα δράσης του ενεργητικού, τις υποχρεώσεις προς τρίτους και την καθαρή θέση μίας οικονομικής μονάδας, όπως αναφέρθηκε στην αρχή του κεφαλαίου.

Στην συνέχεια, για να εφαρμοσθούν τα παραπάνω, παρατίθεται ένα ιδιαίτερα απλοποιημένο παράδειγμα κατάστασης ισολογισμού μιας υποθετικής βιοτεχνίας.

Παράδειγμα 2.1. Κατάσταση Ισολογισμού 31/12/20XX

Βιοτεχνία «ΔΙΟΝΥΣΟΣ Α.Ε.»

Τα ποσά είναι σε οοο ευρώ

Ενυπόθηκο κτίριο	5.000	Ίδια κεφάλαια	6.000
Μηχανήματα	1.500	Ενυπόθηκο δάνειο	2.000
Έτοιμα προϊόντα	1.000	Δάνειο για κεφάλαιο κίνησης	1.000
Πρώτες ύλες	500	Προμηθευτές	500
Πελάτες	1.000	Γραμμάτια πληρωτέα	300
Γραμμάτια εισπρακτέα	500	Φόροι πληρωτέοι	200
Καταθέσεις όψεως	400		
Ταμείο	100		
Σύνολο	10.000	Σύνολο	10.000

Στο παραπάνω παράδειγμα ο αναγνώστης θα παρατηρήσει πως τα μέσα δράσης της επιχείρησης «Διόνυσος Α.Ε.» είναι τοποθετημένα στην αριστερή πλευρά της κατάστασης του ισολογισμού, ενώ τα ίδια κεφάλαια και οι υποχρεώσεις προς τρίτους στην δεξιά. Η παρουσίαση αυτή δεν είναι υποχρεωτική, όπως θα δούμε παρακάτω, αλλά είναι συνήθης. Ακόμη, παρατηρεί τη βασική λογιστική ισότητα, δηλαδή, η χρηματική αξία των μέσων δράσης είναι ίση με αυτών της καθαρής θέσης και των υποχρεώσεων προς τρίτους.

2.2.1.2 Ταξινόμηση των Στοιχείων του Ισολογισμού

Έχει κατ' επανάληψη αναφερθεί, πως οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, συνεπώς και ο ισολογισμός, έχουν ως κύριο σκοπό τους την ενημέρωση του τρίτου ενδιαφερόμενου, δηλαδή αυτού που δεν έχει πρόσβαση στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης. Εφόσον ο σκοπός των οικονομικών καταστάσεων είναι αυτός, τότε οι καταστάσεις αυτές θα πρέπει να παρουσιάζουν το περιεχόμενό τους κατάλληλα ταξινομημένο σε ομάδες στοιχείων² και όσο το δυνατό περισσότερο τυποποιημένο. Κατά καιρούς έχουν προταθεί διάφοροι τρόποι ταξινόμησης, ωστόσο εκείνος που έχει επικρατήσει είναι η ταξινόμηση, η οποία χρησιμοποιεί ως κριτήριο **το χρόνο πρόθεσης ρευστοποίησης**, όσον αφορά τα μέσα δράσης και το κριτήριο **του χρόνου πρόθεσης πληρωμής**, όσον αφορά τις υποχρεώσεις. Σύμφωνα, λοιπόν, με το κριτήριο αυτό, η πιο κατάλληλη ταξινόμηση είναι η ακόλουθη:

Τα στοιχεία του Ενεργητικού διακρίνονται σε:

- **Πάγιο Ενεργητικό.** Στην ομάδα αυτή περιλαμβάνονται τα στοιχεία εκείνα (λογαριασμοί) για τα οποία υπάρχει πρόθεση ρευστοποίησης μετά από μία λογιστική χρήση³ (ή μία λογιστική περίοδο ή λειτουργικό κύκλο⁴). Παραδείγματα τέτοιων στοιχείων σε μία επιχείρηση είναι τα κτίρια, τα μηχανήματα, τα έπιπλα, τα μεταφορικά μέσα αυτής κ.ά.
- **Κυκλοφορούν Ενεργητικό.** Στην ομάδα αυτή περιλαμβάνονται τα στοιχεία εκείνα (λογαριασμοί) για τα οποία υπάρχει πρόθεση ρευστοποίησης μέσα στη λογιστική χρήση (ή μία λογιστική περίοδο ή λειτουργικό κύκλο). Παραδείγματα τέτοιων στοιχείων σε μία επιχείρηση είναι τα αποθέματα, οι απαιτήσεις κ.ά.
- **Διαθέσιμο Ενεργητικό.** Στην ομάδα αυτή περιλαμβάνονται τα στοιχεία εκείνα, τα οποία είναι άμεσα ρευστοποιήσιμα, δηλαδή είναι ήδη μετρητά (ή άμεσα ρευστοποιήσιμα)⁵.

2. Το περιεχόμενο του ισολογισμού, δηλαδή το κάθε μέσο δράσης και κάθε υποχρέωση, ονομάζονται στη λογιστική, όπως αναφέρεται αναλυτικά σε επόμενο κεφάλαιο, λογαριασμοί. Επίσης, από λογαριασμούς αποτελείται και το περιεχόμενο των υπόλοιπων οικονομικών καταστάσεων, που αναφέρθηκαν στο κεφάλαιο αυτό.

3. Συνήθως ένα ημερολογιακό έτος.

4. Λειτουργικός κύκλος για μία επιχείρηση είναι η χρονική περίοδος, η οποία ξεκινά με την αγορά των πρώτων υλών και τελειώνει με την πώληση των έτοιμων προϊόντων, καθώς και με την είσπραξη του χρηματικού αντιτίμου της πώλησης.

5. Η κατηγορία του διαθέσιμου ενεργητικού, με βάση την ταξινόμηση του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου Ε.Γ.Λ.Σ.), υπάγεται στο κυκλοφορούν ενεργητικό, διότι αφορά μέσα δράσης ρευστοποιήσιμα εντός της λογι-

Τα στοιχεία των πηγών προέλευσης ταξινομούνται στις δύο βασικές κατηγορίες, που ήδη αναφέρθηκαν, δηλαδή τους λογαριασμούς της καθαρής θέσης και αυτούς των υποχρεώσεων προς τρίτους (καθαρό παθητικό). Η **Καθαρή Θέση** ή αλλιώς τα ίδια κεφάλαια είναι τα κεφάλαια εκείνα, τα οποία η οικονομική μονάδα προτίθεται να επιστρέψει στους φορείς της μετά την λύση και εκκαθάριση, εφόσον αυτά υπάρχουν, διότι οι φορείς της οικονομικής μονάδας φέρουν και τον επιχειρηματικό κίνδυνο. Οι υποχρεώσεις προς τρίτους, όπως έχει ήδη αναφερθεί, ταξινομούνται βάσει του κριτηρίου του χρόνου πρόθεσης πληρωμής και συνεπώς, η πιο κατάλληλη ταξινόμηση είναι σε:

→ **Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις**, που είναι οι υποχρεώσεις, για τις οποίες υπάρχει πρόθεση πληρωμής από την οικονομική μονάδα μετά από μία λογιστική χρήση (ή λογιστική περίοδο ή λειτουργικό κύκλο) και όχι σε αυτή, που ακολουθεί της κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων.

→ **Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις**, που είναι οι υποχρεώσεις, για τις οποίες υπάρχει πρόθεση πληρωμής από την οικονομική μονάδα, εντός της επόμενης λογιστικής χρήσης (ή της επόμενης λογιστικής περιόδου ή του επόμενου λειτουργικού κύκλου).

Συνεπώς, το γενικό κριτήριο κατάταξης των στοιχείων, τα οποία δομούν το παθητικό, είναι ο χρονικός ορίζοντας ληκτότητας των υποχρεώσεων. Επισημαίνεται ότι το άθροισμα των Ιδίων Κεφαλαίων με τις Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις αποτελούν τα Διαρκή Κεφάλαια (Fixed Capital) της επιχείρησης.

Στην συνέχεια, ακολουθεί απλοποιημένο παράδειγμα ισολογισμού μιας υποθετικής βιοτεχνίας με την προτεινόμενη ταξινόμηση.

Παράδειγμα 2.2. Κατάσταση Ισολογισμού 31/12/20XX

Βιοτεχνία «ΕΝΔΥΜΑ Α.Ε.»

Τα ποσά είναι σε οοο ευρώ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
Έξοδα πολυετούς αποσβέσεως	100	
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
Ενυπόθηκα κτίρια	10.000	
Μηχανήματα	4.500	
Μεταφορικά μέσα	2.900	
Έπιπλα και σκεύη	100	
Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	400	18.000

στικής χρήσης. Στο παρόν βιβλίο όμως, για λόγους παιδαγωγικούς, θα εξετάζεται ως ξεχωριστή κατηγορία, για να μπορεί να το διακρίνει ο αναγνώστης από τους λογαριασμούς των απαιτήσεων.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
Έτοιμα προϊόντα	800	
Ενεχυριασμένα εμπορεύματα	200	
Πρώτες ύλες	300	
Καύσιμα	50	
Πελάτες	500	
Γραμμάτια εισπρακτέα	100	
Ασφάλιστρα προπληρωθέντα	50	2.000
ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
Ταμείο	100	
Καταθέσεις όψεως στην τράπεζα	1.900	2.000
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		22.000
ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ		
Μετοχικό Κεφάλαιο	14.000	14.000
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
Ενυπόθηκο Δάνειο	5.000	5.000
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
Δάνειο με ενέχυρο εμπορεύματα	100	
Προμηθευτές	700	
Γραμμάτια πληρωτέα	300	
Ενοίκια πληρωτέα	150	
Αμοιβές προσωπικού πληρωτέες	450	
Τόκοι πληρωτέοι	450	
Γραμμάτια πληρωτέα	250	
Κρατήσεις και εργοδοτικές εισφορές πληρωτέες	150	
Προμηθευτές	450	3.000
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ & ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ		22.000

Σε προηγούμενο σημείο του κεφαλαίου αυτού αναφέρθηκε ότι, πέρα από την κατάλληλη ταξινόμηση, οι λογιστικές καταστάσεις πρέπει να είναι, επιπλέον, όσον το δυνατό τυποποιημένες, ώστε ο τρίτος ενδιαφερόμενος να μπορεί να βοηθηθεί στις συγκρίσεις, τις οποίες επιθυμεί να πραγματοποιήσει, μεταξύ οικονομικών καταστάσεων διαφόρων εται-

ριών⁶. Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (Ε.Γ.Λ.Σ.) προσφέρει την παρακάτω τυποποίηση και ονοματολογία των λογαριασμών του ισολογισμού:^{7· 8}

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

A. Οφειλόμενο κεφάλαιο.

B. Έξοδα εγκατάστασης.

1. Έξοδα ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης.
2. Συναλλαγματικές διαφορές δανείων για αποκτήσεις παγίων στοιχείων.
3. Τόκοι δανείων κατασκευαστικής περιόδου.
4. Λοιπά έξοδα εγκατάστασης.

Γ. Πάγιο ενεργητικό.

I. Ασώματες ακινητοποιήσεις.

1. Έξοδα ερευνών και ανάπτυξης.
2. Παραχωρήσεις και δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας.
3. Υπεραξία επιχείρησης.
4. Προκαταβολές για απόκτηση ασώματων ακινητοποιήσεων.
5. Λοιπές ασώματες ακινητοποιήσεις.

II. Ενσώματες ακινητοποιήσεις.

1. Γήπεδα οικόπεδα.
2. Ορυχεία μεταλλεία.
3. Κτίρια και τεχνικά έργα.
4. Μηχανήματα – τεχνικές εγκαταστάσεις και λοιπός μηχανολογικός εξοπλισμός.
5. Μεταφορικά μέσα.
6. Έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός.

6. Το 1^ο Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης απαιτεί η κατάσταση του ισολογισμού να δίνει πληροφόρηση για τις ομάδες στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, που ακολουθούν: Τα ασώματα (άυλα) πάγια στοιχεία, τα ενσώματα (υλικά) στοιχεία, τα μακροπρόθεσμα χρηματοοικονομικά στοιχεία (απαιτήσεις) του ενεργητικού, τις επενδύσεις σε άλλες επιχειρήσεις, που έχουν πραγματοποιηθεί με την μέθοδο της καθαρής θέσης (συμμετοχές), τα αποθέματα, τις υπόλοιπες απαιτήσεις, τις οποίες προτίθεται να εισπράξει η επιχείρηση εντός του λειτουργικού κύκλου, τα διαθέσιμα και λοιπά ισοδύναμα με διαθέσιμα στοιχεία, το καταβληθέν, καθώς και τα διάφορα αποθεματικά κεφάλαια, τα δικαιώματα μειοψηφίας, τις προβλέψεις, τις μακροπρόθεσμες έντοκες υποχρεώσεις, τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις (τις οποίες προτίθεται να πληρώσει η επιχείρηση εντός του λειτουργικού κύκλου), τις φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις.

7. Η τυποποίηση του Ε.Γ.Λ.Σ. χρησιμοποιείται υποχρεωτικά από όλες τις μη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών εταιρίες, οι οποίες τηρούν βιβλία γ' κατηγορίας (δηλαδή διπλογραφικό σύστημα). Οι εισηγμένες εταιρίες υποχρεούνται να τηρούν τα λογιστικά τους βιβλία βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και συνεπώς, η προτεινόμενη από το Ε.Γ.Λ.Σ. τυποποίηση είναι δύσκολο να εφαρμοσθεί. Η ταξινόμηση όμως των μέσων δράσης και των υποχρεώσεων, η οποία παρουσιάστηκε στο κεφάλαιο αυτό, χρησιμοποιείται και μάλιστα δύναται η δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί μία επιπλέον κατηγορία λογαριασμών στις υποχρεώσεις προς τρίτους, αυτή των μεσοπρόθεσμων υποχρεώσεων.

8. Η παρουσίαση των κατηγοριών και των λογαριασμών που ακολουθεί είναι αρκετά αναλυτική, διότι στα παραδείγματα του βιβλίου θα χρησιμοποιούνται οι απλούστεροι νοηματικά λογαριασμοί ή παρόμοιοι αυτών για να μπορέσει ο αναγνώστης να αφομοιώσει, όσο το δυνατό περισσότερο, την λογιστική ορολογία.

7. Ακίνητοποιήσεις υπό εκτέλεση και προκαταβολές.
- III. Συμμετοχές & άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις.
1. Συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις.
 2. Συμμετοχές σε λοιπές επιχειρήσεις.
 3. Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις κατά συνδεδεμένων επιχειρήσεων.
 4. Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις κατά λοιπών συμμετοχικού ενδιαφέροντος επιχειρήσεων.
 5. Γραμμάτια εισπρακτέα μακροπρόθεσμης λήξης.
 6. Τίτλοι με χαρακτήρα ακίνητοποιήσεων.
 7. Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις.
- Δ. Κυκλοφορούν ενεργητικό.
- I. Αποθέματα.
1. Εμπορεύματα.
 2. Προϊόντα έτοιμα και ημιτελή – υποπροϊόντα και υπολείμματα.
 3. Παραγωγή σ' εξέλιξη.
 4. Πρώτες και βοηθητικές ύλες – υλικά συσκευασίας – αναλώσιμα υλικά – ανταλλακτικά πάγιων στοιχείων και είδη συσκευασίας.
- II. Απαιτήσεις.
1. Πελάτες.
 2. Γραμμάτια εισπρακτέα
 3. Γραμμάτια σε καθυστέρηση.
 4. Κεφάλαιο εισπρακτέο στην επόμενη χρήση.
 5. Βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις κατά συνδέσμων της επιχείρησης.
 6. Βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις κατά λοιπών συμμετοχικού ενδιαφέροντος επιχειρήσεων.
 7. Απαιτήσεις κατά οργάνων διοίκησης.
 8. Δεσμευμένοι λογαριασμοί καταθέσεων.
 9. Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις εισπρακτέες στην επόμενη χρήση.
 10. Επισφαλείς, επίδικοι πελάτες και χρεώστες.
 11. Χρεώστες διάφοροι.
 12. Λογαριασμοί διαχείρισεως προκαταβολών και πιστώσεων.
- III. Χρεόγραφα.
1. Μετοχές.
 2. Ομολογίες.
 3. Λοιπά χρεόγραφα.
 4. Ίδιες μετοχές.
- IV. Διαθέσιμα.
1. Ταμείο.
 2. Ληγμένα τοκομερίδια εισπρακτέα.

3. Καταθέσεις όψεως και προθεσμίας.

Ε. Μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού.

1. Έξοδα επομένων χρήσεων.

2. Έσοδα χρήσεως εισπρακτέα.

3. Λοιποί μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού.

Λογαριασμοί τάξεως χρεωστικοί.

1. Αλλότρια περιουσιακά στοιχεία.

2. Χρεωστικοί λογαριασμοί εγγυήσεων και εμπράγματων ασφαλειών.

3. Απαιτήσεις από αμφοτεροβαρείς συμβάσεις.

4. Λοιποί λογαριασμοί τάξεως χρεωστικοί.

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

Α. Ίδια Κεφάλαια.

I. Κεφάλαιο (μετοχικό, εταιρικό κ.ά.)

1. Καταβεβλημένο κεφάλαιο.

2. Οφειλόμενο κεφάλαιο.

3. Αποσβεσμένο κεφάλαιο.

II. Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο

III. Διαφορές αναπροσαρμογής, επιχορηγήσεις επενδύσεων.

1. Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας συμμετοχών και χρεογράφων.

2. Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας λοιπών περιουσιακών στοιχείων.

3. Επιχορηγήσεις επενδύσεων πάγιου ενεργητικού.

IV. Αποθεματικά κεφάλαια.

1. Τακτικό αποθεματικό.

2. Αποθεματικά καταστατικού.

3. Ειδικά αποθεματικά.

4. Έκτακτα αποθεματικά.

5. Αφορολόγητα αποθεματικά ειδικών διατάξεων νόμων.

6. Αποθεματικό για ίδιες μετοχές.

V. Αποτελέσματα εις νέο

1. Υπόλοιπο κερδών εις νέο.

2. Υπόλοιπο ζημιών χρήσεως εις νέο.

3. Υπόλοιπο ζημιών προηγούμενων χρήσεων.

4. Διαφορές φορολογικού ελέγχου προηγούμενων χρήσεων.

VI. Ποσά προορισμένα για αύξηση κεφαλαίου.

1. Καταθέσεις μετόχων ή εταίρων.

2. Διαθέσιμα μερίσματα χρήσεως για αύξηση κεφαλαίου.

3. Αποθεματικά διατιθέμενα για αύξηση κεφαλαίου.

Β. Προβλέψεις για κινδύνους και έξοδα.

1. Προβλέψεις για αποζημίωση του προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία.
2. Λοιπές προβλέψεις.

Γ. Υποχρεώσεις.

I. Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις.

1. Ομολογιακά δάνεια.
2. Δάνεια τραπεζών.
3. Δάνεια ταμιευτηρίων.
4. Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς συνδεδεμένες επιχειρήσεις.
5. Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς λοιπές συμμετοχικού ενδιαφέροντος επιχειρήσεις.
6. Τράπεζες λογαριασμοί μακροπροθέσμων χρηματοδοτήσεων μ' εγγύηση γραμματίων εισπρακτέων.
7. Γραμμάτια πληρωτέα μακροπρόθεσμης λήξεως
8. Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις.

II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

1. Προμηθευτές.
2. Γραμμάτια πληρωτέα, υποσχετικές και επιταγές πληρωτέες (μεταχρονολογημένες).
3. Τράπεζες λογαριασμοί βραχυπροθέσμων υποχρεώσεων.
4. Προκαταβολές πελατών.
5. Υποχρεώσεις από φόρους, τέλη.
6. Υποχρεώσεις σε ασφαλιστικούς οργανισμούς.
7. Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις πληρωτέες στην επόμενη χρήση.
8. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς συνδεδεμένες επιχειρήσεις.
9. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς λοιπές συμμετοχικού ενδιαφέροντος επιχειρήσεις.
10. Μερίσματα πληρωτέα.
11. Πιστωτές διάφοροι.

Δ. Μεταβατικοί λογαριασμοί παθητικού.

1. Έσοδα επομένων χρήσεων.
2. Έξοδα χρήσεως δεδουλευμένα.
3. Λοιποί μεταβατικοί λογαριασμοί παθητικού.

Λογαριασμοί τάξεως πιστωτικοί.

1. Δικαιούχοι αλλότριων περιουσιακών στοιχείων.
2. Πιστωτικοί λογαριασμοί εγγυήσεων και εμπράγματων ασφαλειών.
3. Υποχρεώσεις από αμφοτεροβαρείς συμβάσεις.
4. Λοιποί λογαριασμοί τάξεως πιστωτικοί.

Στην συνέχεια του κεφαλαίου παρατίθεται ένα απλοποιημένο υποθετικό παράδειγμα κατάστασης ισολογισμού, βιοτεχνικής επιχείρησης, βασισμένο στην τυποποίηση του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου⁹.

Παράδειγμα 2.3. Κατάσταση Ισολογισμού 31/12/20XX

Βιοτεχνία «ΠΑΠΟΥΤΣΙ Α.Ε.»

Τα ποσά είναι σε χιλιάδες ευρώ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		ΠΑΘΗΤΙΚΟ	
Γ. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		Α. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	
II. Ενσώματες Ακινήτοποιήσεις		Μετοχικό κεφάλαιο	4.500
Κτίρια	3.000	Τακτικό αποθεματικό	200
Μηχανήματα	1.200	ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	4.700
Μεταφορικά μέσα	800	Γ. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	
ΣΥΝΟΛΟ ΑΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ (Γ II)	5.000	I. ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΓΙΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (Γ)	5.000	Μακροπρόθεσμα δάνεια τραπεζών	570
Δ. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		II. ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	
I. Αποθέματα		Προμηθευτές	250
Εμπορεύματα	250	Γραμμάτια πληρωτέα	150
Έτοιμα προϊόντα	320	Ενοίκια πληρωτέα	30
Πρώτες και βοηθητικές ύλες	80	ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	1.000
Παραγωγή σε εξέλιξη	20		
IV. Διαθέσιμα			
Ταμείο	30		
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΟΣ (Δ)	700		
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	5.700	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	5.700

⁹ Πλήρες υπόδειγμα κατάστασης ισολογισμού, βάσει της τυποποίησης του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου, παρατίθεται στο κεφάλαιο «Γενικά περί Λογιστικού Σχεδιασμού».